

LANGINKOSKEN KEISARILLINEN KALASTUSMAJA
BALUSTERIKAITEIDEN MAALAUUS JA ASENNUS

16.7 2013
Jaana Ahonen

RESTAUROINTI KYMI
ILOA RAKENNUSPERINNÖSTÄ

KOHDE JA YHTEYSTIEDOT

Rakennuskohde

Langinkosken keisarillinen kalastusmaja
Keisarinmajantie118
48230 Kotka

Rakennuttaja ja työn tilaaja

Museovirasto
Kulttuuriympäristön hoito/Restaurointi, Helsinki
Päivi Eronen 040 128 6169
paivi.eronen@nba.fi

Eija Naakka, Haminan toimipiste
040 128 6164
eija.naakka@nba.fi

Museotoiminnan hoitaja

Langinkoskiseura ry
Museoamanuenssi
Antero Hänninen
044 528 8050
keisarinmaja@kymp.net

Kaiteiden puukorjaukset

Säkäpaja Oy
Matti Muukka
045 673 8973

Maalaus- ja asennustyöt

Restaurointi Kymi
Jaana Ahonen ja Aamu Koivistoinen
040 538 9640
jaana@restauroidikymi.fi

Alihankkijat:
Heikki Pennanen, Huumansalit Oy (kaiteiden asennustyötä)
040 595 3928

Hannele Lehtinen, Restaurointiosuuskunta Kymen Karmiini
(kaiteiden maalaustyötä)
044 338 8279

KEISARILLISEN KALASTUSMAJAN BALUSTERIKAITEIDEN KUNNOSTUS

Kalastusmajan balusterikaiteet maalattiin edellisen kerran kesällä 2009 petrooliöljymaalilla. Puuosia ryhdyttiin kunnostamaan talvella 2012-2013. Matti Muukka (Säkäpaja Oy) uusi ja paikkasi kaiteiden sorvattuja osia. Helmikuussa 2013 aloitettiin kaiteiden maalipintojen kunnostus. Kunnostettavana oli seitsemän n. 3m:n mittaista kaideosaa, jotka oli irrotettu paikaltaan.

Maalinpoisto

Vanhan petrooliöljymaalin poisto tehtiin mekaanisesti kaapimalla käyttäen apuna Speedheateriä. Pinnat hiottiin kevyesti. Sorvatuista osista maali poistettiin maalinpoistoaineella (Solmaster MP Eko), joka pestiin pois märällä rätillä.

Samalla tutkittiin, löytyykö merkkejä keltaisesta maalista. Vanhojen mustavalkokuvien perusteella balusterit ovat mahdollisesti olleet keltaiset. Keltaista maalia ei löydetty. Lopulta myös valokuvien tulkinnassa tultiin siihen tulokseen, että vaaleampi sävy kuvissa johtuu todennäköisesti auringon heijastuksesta.

Kaiteiden puukorjaukset

Sorvatuista osista paikattiin vielä lohkeilleita kohtia. Korjauksiin käytettiin aiemmin purettuja vanjoja osia. Lisäksi jonkin verran kitattiin koloja ja halkeamia.

Kaiteiden maalaus

Kaiteet maalattiin kahteen kertaan verstaalla ja kertaalleen paikan päällä asennuksen jälkeen. Maalaustyössä päätettiin käyttää pellavaöljymaalia, koska petrooliöljymaali haalistuu nopeasti ja maalipinta menee huonon näköiseksi. Maalaus tehtiin maalinvalmistajan (Tikkurila Lin pellavaöljymaali) ohjeiden mukaan.

Esikäsitteilyt: uudet pinnat pohjustettiin Valtti-pohjusteella, oksalakkaa ei käytetty koska puukorjauksiin käytetty puu oli valittu huolella eikä oksakohtia ollut

Maalaus: Tikkurilan Lin pellavaöljymaali, sävy 132X, ohenne lakkabensiini.

Ennen kolmatta maalauskertaa pinnat hiottiin kevyesti, koska edellisestä maalauskerrasta oli kulunut n. 2kk aikaa.

Paikalleen asennus

Hirsien päälle asennettiin ensin ns. reunalankku naulaamalla se kiinni alapuoliseen hirteen. Reunalankun (55x145) yksi kantti pyöristettiin

vanhan mallin mukaan höyläämällä kuorimaraudalla ja kavahöylällä. Lankut lovettiin pylväiden kohdalta ja naulattiin kiinni. Muutama purkutöiden yhteydessä talteen otettu ja kunnostettu pitkä takonaula naulattiin myös.

Reunalankun ja kuistin lattialautojen väliin jäi kapeneva n. 30-60 mm rako, johon asetettiin palikka kaiteiden kiinninaulaamisen yhteydessä. Tätä rako ei ilmeisesti alunperin ole ollut, vaan se on syntynyt kuistin lattarakenteiden korjaustöiden yhteydessä syksyllä 2012. Lattialankuista osa irrotettiin ja kiinnitettiin uudelleen, jolloin ne ovat tiivistyneet, mikä voi olla yksi syy raon syntymiseen.

Kaideosat nostettiin paikalleen ja säädettiin ja kiilattiin palikoilla oikeaan tasoon. Kaiteet naulattiin kiinni käsijohteen alapintaan viidestä kohdasta joka toisesta sahalaitakuvion sakarasta, joissa ei vanhastaan ollut ollut naulaa. Vanhat kiinnitysnaulat on katkaistu ja ne päätettiin jättää paikoilleen. Alaosasta kaiteet naulattiin päistä ja keskeltä kiinni reunalankkuun .

Kaksi käsijohdetta oli irrotettu purkutöiden yhteydessä. Molempiin tehtiin pieni puupaikkaus, ja ne naulattiin paikoilleen kaiteiden asennuksen yhteydessä. Pylväiden ympärillä olevat koristelistat kiinnitettiin uudelleen. Tarvittavat uudet varaosat listoihin löydettiin vaunuvajasta.

Tippalankun ja listojen asennus

Kaiteiden kunnostustyön edetessä huomattiin vanhojen valokuvien perusteella, että alimmassa hirsikerrassa on ollut jyrävä tippalankku suojaamassa tiilimuurin ja hirren välistä rako. Purkutöiden yhteydessä huonokuntoiset lankut oli poistettu eikä vanhaa mallia ollut olemassa. Uusi tippalankku höyläytettiin 60x170 sahatavarasta, molemmat sivut viistettiin n. 55° kulmaan. Kuistin nurkkiin hirsipintaan oli jäänyt maalaamaton kohta, josta voitiin päätellä tippalankun oikeaa kulmaa.

Reunalankun ja lattialankkujen väliseen rakoon voi kertyä roskia, joskin se toimii myös tuulettavana tekijänä. Kaiteiden alapintaan reunalankun päälle asennettiin peitelista, joka estää roskien pääsyn reunalankun taakse. Listan ja reunalankun väliin jätettiin kuitenkin n. 2 mm:n ilmarako.

Myös kuistin sisäpuolelle vastaavaan kohtaan asennettiin lista tiiviisti lattiaa vasten, jotta roskat eivät lakaistessa putoa rakoon.

Alunperin reunalankun alapuolella on ollut pieni holkkalista, joka nyt katsottiin tarpeettomaksi ja päätettiin jättää asentamatta. Listasta on otettu mallipala talteen, samoin kuin vanhasta reunalakustakin.

Uusien puuosien maalaus

Kuistin rakenteiden korjaustöissä uusitut pylväiden alaosat, uudet hirret, tippalankku ja listat maalattiin kolmeen kertaan. Myös kaiteiden käsijohteet ja pylväät käsijohteista alaspäin sekä koristeosat pylväiden ympärillä maalattiin kertaalleen.

Esikäsittelyt: uudet höyläpinnat hiottiin kevyesti, pohjustettiin Valtti-pohjusteella ja oksakohdat käsiteltiin oksalakalla.

Maalaus: Tikkurilan Lin pellavaöljymaali, sävy 132X, ohenne lakkabensiini.

Puutavarantoimittajat

Reunalankku höylätty mänty 55x145
Leiramon Saha ja Höyläämö, Ari Leiramo
Lyöttiläntie 501, Iitti
0400 869 406

Tippalankku mänty 60x170
Matti Värri
Harjukuja 12, Virolahti
040 761 9852

Tippalankun höyläys ja muotoilu
Pihlajan Saha
Typöntie 22, Ala-Pihlaja
040 526 1040

Peitelistat 9x44 ja 8x20 mänty
Haminan Puupojat Oy
Pienteollisuuskatu 11, Hamina
044 218 3950

Työvaihekuvat Jaana Ahonen

Kaideosat ennen maalinpoistoa. Puukorjauksia oli tehty lähinnä sorvattuihin muotoihin kaiteiden alaosiin.

Maalinpoistoainetta (Solmaster MP Eko) käytettiin sorvattuihin osiin.

Maalinpoiston jälkeen. Sorvatuista osista paikattiin vielä muutamia kohtia, joista puuttui palasia.

Kaiteet pohjamaalattiin verstaalla kahteen kertaan Tikkurilan Linpellavaöljymaalilla.

Aamu Koivistoinen muotoilee reunalankkua. Reunalankku lovettiin pylväiden yli ja naulattiin kiinni (alempi kuva). Kuvasta näkyy myös rako, joka jäi reunalankun ja kuistin lattian väliin. Se on tullut kuistin rakenteiden korjauksen yhteydessä, jolloin lattialankkuja irrotettiin. Kuistin puolelle pylvään taakse jäi siten myös rako, joka erottuu kuvassa.

Kuistin lattian pinta nousi jonkin verran päätä kohti. Alemmassa kuvassa nähdään kuistin päädyssä tiilimuurin ylin viistottu kerros, joka on aikojen kuluessa rapautunut ja poistettu kokonaan pitkältä sivulta (ylempi kuva).

Reunalankkujen asennustyö (ylempi kuva) ja käsijohteiden paikkaus (alempi kuva)

Kaiteiden asennus.

Kolmen pylvään kohdalle jäänyt rako paikattiin puukiilalla.

Tippalankun kiinninulaaminen. Tippalankun kokoa ja paksuutta jouduttiin arvioimaan vanhojen valokuvien perusteella, koska vanhasta ei ollut säilynyt näytettä. Oikealla kuva tippalankusta vuodelta 2009 (kuvaaja Sirkka Takala). Kuvassa erottuu myös reunalankun alla ollut holkkalista, joka nyt jätettiin asentamatta.

Hannele Lehtinen tekee viimeisiä maalaustöitä. Alla valmiit kaiteet.

Valmiiksimaalatut kaiteet. Alakuvassa näkyy myös kaiteiden alapintaan asennettu pieni peitelista.

